

Мо Янь (1955) 莫言 «ГЕНІЙ» (2010)

Зміст

Паспорт твору	1
Характеристика головного героя - Цзян Дачжі	2
Характеристика однокласників, селян	3
Переказ оповідання	3
Джерела	4

Паспорт твору

1. Рід – епос

2. Жанр – оповідання

3. **Герой:** Цзян Дачжі - геній, якого цькували і школі через його зовнішність та розумові здібності; його батько Цзян Ситін та мати; однокласник Барвистий кнур та інші учні, односельчани; учитель на прізвисько Вовк

3. **Оповідь ведеться** від імені молодого людини, а в минулому одного з хлопців, які в дитинстві цькували малого генія, але з часом зрозуміли свою неправоту

4. **Тема:** про талановитого китайського хлопчика, який хоче врятувати світ від землетрусів; йому заздрили в школі, але він, коли виріс і став поважним ученим, зумів переконати своїх колишніх однокласників, що наука важлива в житті людини.

5. **Ідея:** уславлення справжнього вченого, який мету науки вбачає у служінні людству і заради спасіння людей йде на самопожертву

6. **Основна думка.** Головне – жити, як людина (для людей)

7. **Проблематика:** проблеми природи геніальності, взаємин генія з навколишнім середовищем; проблема людської жорстокості та булінгу; проблема виховання дитини в родині та школі, індивідуального підходу до особистості; проблема відповідальності вченого перед суспільством і самопожертви заради наукового пізнання; призначення науки в суспільстві.

8. **Символічні образи**

Кавун – символ розуму, пізнання, наукового пошуку та успіху. Головний герой пише твір під назвою «Земля – великий кавун», саме з кавуном однокласники порівнюють його голову, а з кавуновим паростком — тіло. На батьківському полі кавунів Цзян Дачжі робить свої важливі наукові спостереження. Саме на прикладі росту кавуна геній пояснює своїм односельцям механізм дії землетрусу. Цей плід фігурує і в низці прикінцевих запитань оповідання: «Кавун — це земля, тоді листя кавуна – це що? Квіти кавуна – що це? Насіння кавуна – що це? Що таке кукурудза? Що таке соєві боби? Що таке борсук, який їсть кавуни? Що таке пустеля? Що таке хімічне добриво з сечовини?..». З кавуном пов'язані і перший маленький успіх головного героя, ще учня початкової школи, і його вагомий успіх як науковця.

Ця баштанна культура є широко розповсюдженою в Китаї, а рідна для письменника місцевість славиться вирощуванням особливо смачних кавунів. У Піднебесній на честь кавуна щорічно влаштовували «кавунове свято», на якому він був головним частуванням на столі. У Китаї існує музей кавуна, де можна побачити давні китайські поезії, в яких згадується цей плід.

Поле кавунів – це маленьке щастя китайського селянина.

Червоний колір – символізує удачу і процвітання, щастя і благородство, прагнення рухатися вгору. У стародавньому Китаї червоний як колір вогню символізував буянню життя в усіх його проявах. Коли наприкінці твору всі персонажі, смакуючи червону м'якоть кавуна, жадібно всотують натхненність генія і під його керівництвом таки ворухать мозком, мимоволі виникає аналогія з інтелектуальним рухом угору і духовним зростанням особистості.

Велика голова – символ великого розуму для жителів села

9. Висновок. Письменник закликає нас не закривати очі на агресію, а зазирнути в саму її природу, подивитись на неї збоку і зробити власні висновки про те, як варто вибудовувати стосунки з навколишнім світом. А головне — уважно вдивитись у себе самого, поміркувати над тим, якою особистістю є я і якою хочу бути. Ми інколи думаємо: якби повернути час, то вчинили б інакше. Оповідання Мо Яня нагадує нам про те, що бути людиною — це намагатись бути нею завжди, щоб потім не думати болісно про оце «якби». Отже, автор засобами художньої літератури подає нам уроки доброзичливості, засвоєні ним самим від мами ще в дитинстві. Адже в пам'яті успішного письменника Мо Яня завжди живе хлопчик Гуань, який колись мріяв про миску пельменів і потерпав від знущань однокласників, але не впав у відчай і не став мститися за свої образи. Це ще й уроки стійкості людського духу.

Характеристика головного героя - Цзян Дачжі

Ім'я головного героя 蔣大志 – Цзян Дачжі. Герогліф 蔣 – поширене китайське прізвище, а ім'я 大志 означає великі прагнення/цілі; далекоглядні плани, наміри.

Портрет. «Він народився з круглою головою, з блискучими синьо-чорними очима, так що дивлячись на нього, відразу можна було сказати — геній». Народився з відкритими очима.

Здібності. Цзян Дачжі від народження був дуже розумним, наполегливо вчився, писав наукові статті, поступив до престижного університету («Спочатку він зайняв перше місце у змаганні серед учнів початкових шкіл району з написання творів, потім написав науково-фантастичний твір під назвою «Земля — великий кавун», яке надрукували в «Науково-технічній газеті учнів початкової школи»). Змалку мав свою власну думку, яку неможливо було похитнути. «Для цього хлопця немає нездійсненних справ».

Головна мета – отримати освіту, знайти гідне місце в суспільстві, сформулювати наукову концепцію запобігання землетрусам.

Ставлення однокласників: терпіти не могли, ненавиділи; заздрили; вирішили розбити голову на уроці фізкультури; однокласницям подобався. З роками ставлення однокласників змінилося на повагу та захоплення.

Вчинки. Герой не мстивий, на заздрість і жорстокість однолітків не відповідає. Він подав своїм однокласникам урок доброзичливості, хоча вони його зневажали та побили м'ячем.

Цзян відмовляється від перспектив, забезпеченого майбутнього, яке могла б дати йому університетська освіта і несподівано повертається додому. Він вирішив урятувати сотні тисяч людей, зрозумівши руйнівну силу землетрусів. («Якщо на батьківщині загинуть усі люди, а я стану державним головою, то який же в цьому сенс?»)

Ставлення до односельчан «Братики, чоловіки, люди, я люблю вас!»

Риси характеру. Наполегливість, цілеспрямованість, стійкість, витривалість, відданість науці («Люди були зворушені його стійким духом, а ми завдяки йому зрозуміли: стати вченим важче, ніж стати селянином, щоб стати селянином, потрібна лише богатирська сила, щоб пролівати піт, але, закінчивши роботу, можна бігти до річки, стрибати у воду і купатися, лежати на протязі під навісом для спочинку і спати, адже це і є людське щастя. Однак коли ми на прохолодному вітерці спимо під навісом, вчений у глибоких роздумах продовжує стояти навколішки на кавуновому полі»).

Результати дослідження героя. «Братики, чоловіки, однокласники, я знаю, що це питання дуже складне і глибоке, в двох словах його не розкриєш, я в межах можливого спроцю його, зроблю образним, щоб ви зрозуміли, завдяки дослідженню я виявив, що процес зростання і розвитку кавуна і процес зростання і розвитку землі збігаються, кавун — це зменшена земля, інакше кажучи, зараз у мене в руках зменшена у безліч разів земля ... Тому, вивчаючи кавуни, я вивчав землю, розрізуючи кавуни, я розрізував землю, і тепер я зрозумів причину виникнення землетрусів і зараз можу точно передбачити землетрус»

Провівши свої дослідження, Цзян змусив задуматися однокласників, можливо вперше в їхньому житті, над питаннями буття, сенсом життя, вперше вони дивилися не на кавуни, а на обсіпане зірками небо. Уперше вони задумалися над питанням: а що ж таке людина? І в цьому геніальність Цзяна.

Висновок. Головний герой твору Цзян Дачжі – це приклад безмежної любові до людства, відмови від власних амбіцій задля порятунку свого селища, простих людей, які нічого не розуміли у геології, географії чи сейсміці, але стали такими ширими і рідними для нього.

Характеристика однокласників, селян

- ✓ Заздрість дітей до того, хто кращий у навчанні.
- ✓ Насмішки.
- ✓ Здатність вибачитися.
- ✓ Страх перед незрозумілим.
- ✓ Займаються важкою фізичною працею.
- ✓ Пишаються своїм талановитим Цзяном.
- ✓ Думають побутовими категоріями.

Переказ оповідання

Розповідь ведеться від імені колишнього однокласника генія.

Коли Цзян Дачжі був маленьким, старші люди в селі й учителі в школі вважали його найрозумнішою дитиною. Але однокласники Цзян Дачжі – завжди терпіти його не могли, страшенно ненавиділи. Насправді, діти заздрили йому.

Однокласники навіть намагалися розбити хлопчику голову, а односельчани підсміювалися над батьком: «Старий Цзян, як це тобі вдалося народити такого сина? Поділися секретом, і ми також народимо собі генія».

«Старий Цзян, ти не дозволяй своєму сину більше розуміти, якщо він ще порозумнішає, то наші діти повинні будуть померти».

Головний герой на образи не відповідав. Він мовчав, «Ми всі так само дурнішали, а Цзян Дачжі все розумнішав».

А батька Цзян Дачжі до такої міри переповнювало захоплення, що кого б він не зустрів, не промовивши і три слова, тут же заводив розмову про сина.

Після закінчення школи Цзян Дачжі вступив до дуже престижного університету, однокласники навіть попросили вибачення за шкільні знущання. Але скоро вирішив покинути навчання та присвятити своє життя науці. Коли однокласники дізнались, що Цзян Дачжі покинув університет, то прийшли умовити його повернутися на навчання: «...ти, Цзян Дачжі, ти виріс з такою головою, невже і тобі на селянському дворі неминуче доведеться змішуватися з брудом? У нашому бідному селі з цілих п'яти поколінь він один став студентом університету».

Але Цзян Дачжі був впевнений у своєму рішенні – рятувати людей від землетрусів: «...якщо на батьківщині загинуть усі люди, а я стану державним головою, то який же в цьому сенс? Я кинув навчання і повернувся для того, щоб досліджувати і прогнозувати землетруси».

Його непокоїть неефективність роботи уряду з питання безпеки: « Я ходив і спостерігав за їхньою діяльністю, усе — абсолютно неефективне. Звичайно, що є найвідсталішим, то це їхні ідеї. Їх великі прогнози з теорії про землетруси цілком помилкові, тому чим прогресивніші способи їхнього дослідження, тим вони все далі від істини. І «перебування в повній суперечності з поставленою метою» — це одна істина».

Цзян надзвичайно плідно працював. Він проводив свої дослідження на кавуновому полі і згодом написав науково-фантастичний твір під назвою...«Земля – великий кавун». Під час дослідження він хворобливо виглядав, весь час сидів вдома, замислено малював незрозумілі наукові малюнки, схуд, довго стояв навколішки на кавуновому полі в глибоких роздумах, його не лякає дощ і сонце, він ледве не вмер від виснаження.

Односельці Цзян Дачжі після його відкриттів задумалися про світ, людей, про життя.

“...Люди були зворушені його стійким духом, а ми завдяки йому зрозуміли: стати вченим важче, ніж стати селянином, щоб стати селянином, потрібна лише богатирська сила, щоб проливати піт, але, закінчивши роботу, можна бігти до ріки, стрибати у воду і купатися, лежати на протязі під навісом для спочинку і спати, адже це і є людське щастя. Однак коли ми на прохолодному вітерці спимо під навісом, вчений у глибоких роздумах продовжує стояти навколішки на кавуновому полі”

“Братики, чоловіки, однокласники, я знаю, що це питання дуже складне і глибоке, в двох словах його не розкрити, я в межах можливого спрощу його, зроблю образним, щоб ви зрозуміли, завдяки дослідженню я виявив, що процес зростання і розвитку кавуна і процес зростання і розвитку землі збігаються, кавун — це зменшена земля, інакше кажучи, зараз у мене в руках зменшена у безліч разів земля ... Тому, вивчаючи кавуни, я вивчав землю, розрізуючи кавуни, я розрізував землю, і тепер я зрозумів причину виникнення землетрусів і зараз можу точно передбачити землетрус...”

Наполегливість, жертвовність Цзян Дачжі заставила людей замислитись над життям: «Після цього ми вже не відчували себе спокійно, особливо, коли вночі, сидячи під навісом, дивилися на кавуни, підіймали голову і бачили обсіпане зірками небо, опускали голову і всюди бачили кавуни, так що нас раптом охоплював великий страх, маса сумнівів, як і купа мурашок кублилася в наших головах: кавун — це земля, тоді листя кавуна — це що? Квіти кавуна — що це? Насіння кавуна — що це? Що таке кукурудза? Що таке соєві боби? Що таке борсук, який їсть кавуни? Що таке пустеля? Що таке хімічне добриво з сечовини? ... А що ж таке людина?»

Джерела

- Андрієнко Н. М. Оповідання «Геній» Мо Яня - історія талановитого юнака, який наполегливо шукає спосіб забезпечення людей від руйнівних землетрусів. Гуманістична сутність образу. <https://vseosvita.ua/library/tema-opovidanna-genij-mo-ana-istoria-talanovitogo-unaka-akij-napoleglivo-sukaе-sposib-ubezpecenna-ludej-vid-rujnivnih-zemletrusiv-gumanisticna-sutnist-240965.html>
- Біленко Л.Д. Мо Янь – сучасний китайський письменник, лауреат Нобелівської премії з літератури. Оповідання “Геній” <https://vseosvita.ua/library/mo-an-suchasnij-kitajskij-pismennik-laureat-nobelivskoi-premii-z-literaturi-opovidanna-genij-381350.html>
- Вікіпедія [Мо Янь](#)
- Гиренко Н.С. Мо Янь "Геній". Презентація <https://naurok.com.ua/mo-yan-geniy-prezentaciya-237420.html>
- Головко Л. Мо Янь- сучасний китайський письменник, лауреат Нобелівської премії. Оповідання «Геній» - історія талановитого юнака, який наполегливо шукає спосіб забезпечення людей від руйнівних землетрусів <https://naurok.com.ua/urok-mo-yan--suchasnyj-kitajskij-pismennik-laureat-nobelivsko-premi-opovidannya-geniy---istoriya-talanovitogo-yunaka-yakij-napoleglivo-shukaе-sposib-ubezpechennya-lyudej-vid-100622.html>
- Ісаєва О. О., Клименко Ж. В., Мельник А.О. Зарубіжна література (рівень стандарту): підруч. для 10 кл. закладів загальної середньої освіти. — К. : УОВЦ «Оріон», 2018.
- Кадоб'янська Н. М. Зарубіжна література. Рівень стандарту: підруч. для 10 кл. закладів загальної середньої освіти / Н. М. Кадоб'янська, Л. М. Удовиченко. — Х. : ТОВ «СИЦІЯ», 2018.
- Кашуба Є. Роль галюциногенного в соціалізації особистості // Всесвітня література в сучасній школі, 2019, N N 2.-С.6-10.
- Кашуба Євдокія. "...Людина, яка розповідає історії". Автобіографічне підґрунтя в оповіданні Мо Яня "Геній" // Зарубіжна література в школах України. - 2018. - № 7-8. - С. 72-75.
- Клименко Ж. "... А що ж таке людина?" : Методичні рекомендації до вивчення оповідання Мо Яня "Геній" // Всесвітня література в школах України. - 2018. - №4. - С. 3-11.
- Куцінко О. Г. Усі уроки зарубіжної літератури. 10 клас. Профільний рівень + рівень стандарту. II семестр : [Текст] / О. Г. Куцінко. — Х. : Вид. група «Основа», 2018
- Мегедь І. «Думай інакше!» Практичні підходи до викладання зарубіжної літератури» <http://svitlit.ippo.kubg.edu.ua/?p=1414&fbclid=IwAR2augEcOx3sro51oJfiOtYHfifynZ0LjTfHRodDphdt7MbsAo2ubQqtS5o>
- Мілянська Н. Р. Зарубіжна література. Профільний рівень: підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти — Тернопіль : Астон, 2018
- Хижа І. П. Лексичні засоби створення портрета головного героя в оповіданні Мо Яня "Геній" // Сходознавство. Актуальність та перспективи : тези доп. II Міжнар. наук.-метод. конф., Харків, 19 берез. 2021 р. / Харків.нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди; [уклад.: Н. В. Руда, Л. М. Ямпольська]. — Харків : ХНПУ, 2021. — С. 53–55.
- Чумак М. Прояви галюцинаторного реалізму у творчості Мо Яня [Текст] : урок позакласного читання в 11-му класі // [Світова література. Шкільний світ.](#) — 2013. — № 8. — С. 28–31